

مجموعه جستارهای سويه‌های فرهنگی و اجتماعی کرونا منتشر شد

متن کامل کتاب کرونا و جامعه ایران (جلد ۲)

در خرداد ۱۳۹۹ نخستین مجموعه جستارهای پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات درباره سويه‌های فرهنگی و اجتماعی کرونا منتشر شد و حال با آشکار شدن ابعاد جدیدی از این همه‌گیری جلد دوم این مجموعه نیز منتشر شده است. این مجموعه به کوشش محمد سلگی، داریوش مطلبی و محمد فکری گردآوری شده و مجموعه‌ای از نویسندگان جستارهای مختلف آن را نوشته‌اند.

در خرداد ۱۳۹۹ نخستین مقالات پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات درباره سويه‌های فرهنگی و اجتماعی کرونا منتشر شد، در آن برهه از گسترش کرونا در جامعه ایران، چند ماه بیشتر نمی‌گذشت و هنوز برآورد جامعی از ابعاد و پیامدهای این همه‌گیری وجود نداشت. از ۳۰ بهمن ۱۳۹۸ که نخستین نمونه ابتلا به کرونا در ایران به صورت رسمی اعلام شد تا امروز (۱۵ مرداد ۱۴۰۰) که حدود یک سال و نیم می‌گذرد، جامعه ایران فراز و فرودهای متعددی در میزان ابتلا و مرگ ناشی از این بیماری سپری کرده است. در ۱۵ خرداد ۱۳۹۹ که پیشگفتار جلد یک این مجموعه نوشته شد آمار رسمی اعلامی تعداد مبتلایان شناسایی شده روزانه بیماری کرونا در ایران ۳۵۷۴ نفر و تعداد فوتی‌های آن روز ۵۹ نفر بود و امروز (۱۵ مرداد ۱۴۰۰) که پیشگفتار جلد دوم نوشته می‌شود وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تعداد بیماران شناسایی شده روزانه جدید را در ایران ۳۴۹۱۳ نفر و تعداد متوفیان این روز را ۴۵۸ نفر اعلام کرده است. مقایسه همین دو شاخص نشان می‌دهد از یک سال و نیم گذشته تا امروز وضعیت پاندمی کرونا در جامعه ایران چه شرایطی را طی کرده است.

انتشار جلد دوم این مجموعه همزمان شده است با روی کار آمدن دولت سیزدهم در کشورمان و رئیس‌جمهور جدید در نخستین حضور خود در جلسه ستاد ملی مدیریت بیماری کرونا از طرح تحول مقابله با کرونا و بازبینی در نحوه مدیریت این بیماری خبر داد. مجموع این موارد نشان می‌دهد روند بیماری کرونا در کشورمان نسبت به یک سال گذشته نگران‌کننده‌تر شده است و لزوم رویکرد جدید به مقابله با آن بیش از پیش احساس می‌شود. به دلیل همین الزامات است که ضرورت دارد مراکز پژوهشی برحسب وظایف و موضوعات کاری خویش با انجام و انتشار آثار تحقیقاتی برای بهبود شرایط بیماری کرونا در کشورمان یاری‌رسان باشند. یکی از این مسیرها می‌تواند همین گردآوری و انتشار نظرات، تحلیل‌ها و پیشنهادهای صاحب‌نظران فرهنگی و اجتماعی در قالب مجموعه جستارها باشد.

سبک نوشتاری جستارنویسی در چند سال اخیر در اجتماع علوم اجتماعی ایران رونق گرفته است. این سبک نوشتاری تلاشی برای پیوند زدن بینش علوم اجتماعی با امور و وقایع روز جامعه است. از طریق جستارنویسی می‌توان دیدگاه‌ها و سخنان اصحاب اندیشه درباره‌ها و مسائل مهم و جاری جامعه را هم برای سیاست‌گذاران و هم عموم مردم منتشر کرد. جستارنویسی امکانی برای مواجهه مستقیم و سریع علوم اجتماعی با مسائل حاد جامعه ایران فراهم کرده است.

سنت جستارنویسی پیش‌تر هم رواج داشته، اما تدوین و انتشار آن‌ها در ایران به صورت کتاب امر جدیدی است که از یک سو دیدگاه‌ها و تحلیل‌های مختلف را کنار هم قرار بدهد و هم از سوی دیگر آرشيو جدی‌تری برای علوم اجتماعی ایران فراهم کند. این رویه انتشار جستارها به صورت کتاب از پژوهشگاه، فرهنگ، هنر و ارتباطات با جستارهایی دربارهٔ برجام، آتش‌سوزی ساختمان پلاسکو و انتخابات

ریاست‌شده؛ جمهوری سال ۱۳۹۶ شروع شد. تجمیع ایده‌ها و تحلیل‌های اصحاب علوم اجتماعی در قالب کتاب، گویا صدای آن‌ها رساتر و موثرتر می‌کند. این ایده و الگوی مجموعه جستارها بعدها توسط دانشگاه‌ها و موسسات پژوهشی دیگری هم اجرا شد و می‌توان ادعا کرد نسبتاً موفق هم بوده است. از این رو نوشتن در حین واقعه در قالب جستار و انتشار آن‌ها راهی برای تامل و گفتگوی تاریخمند و زمینه‌مند دربارهٔ موضوعات است. [۱] جستار ویژگی‌های خاص خودش را دارد و آنچه شاخص‌ترین مشخصه آن محسوب می‌شود بین‌رشته‌ای بودنش است. جستار متنی است آمیخته با رویکردهای فلسفی، ادبی و جامعه‌شناختی که جستارنویس با ظرافتی خاص مجموعه بینش‌هایی از این سه رشته مختلف را ترکیب می‌کند و حول موضوعی خاص می‌نویسد.

بشر در یک قرن اخیر هرچند بحران‌های طبیعی متعددی را تجربه کرده است ولی اغلب این بحران‌ها معطوف به محیط‌زیست بوده و اثر غیرمستقیم و بلندمدتی بر انسان داشته است، اما بحران کرونا باعث شد این بار بحران مستقیماً انسان را تهدید کند و در کوتاه مدت با سرعتی حیرت‌انگیز در سراسر کره زمین بشر را در معرض عواقب اقدامات نسنجیده خودش قرار دهد. به جرات می‌توان ادعا کرد پس از جنگ جهانی دوم، پاندمی کرونا بزرگ‌ترین و گسترده‌ترین بحرانی است که بشر با آن مواجه شده است و بر مبنای این اصل تاریخی که بحران‌های بزرگ منشا تغییرات، بازنگری‌ها، بازاندیشی‌ها و تصمیمات سخت و بزرگ بوده است؛ می‌توان همانند دوران پس از جنگ دوم جهانی، از این بحران هم فرصتی برای تجدید نظر جدی در سیاست‌های حکمرانی و همچنین سبک زندگی جوامع استفاده کرد. از این‌رو در این مجموعه جستارها کوشش شده است ابعاد سیاستی، اجتماعی، فرهنگی، آموزشی و روان‌شناختی همه‌گیری کرونا به نحوی تحلیل شود که فرصتی برای اصلاح و بازاندیشی همه جانبه در ساحت‌های شخصی و عمومی جامعه ایران فراهم کند.

هرچند در یک سال و نیم گذشته مجموعه مقالات و آثار پژوهشی متعددی با موضوع کرونا در کشورمان منتشر شده است ولی بیشتر شدن تعداد مبتلایان و متوفیان این همه‌گیری و افزایش دانش و تجربهٔ بشر در مواجهه با آن و مشخص شدن ابعاد جدیدی از تاثیرات این بحران؛ کماکان نیاز به انجام مطالعات و تحقیقات جدید را یادآوری می‌کند.

جستارهای منتشر شده در این کتاب به شرح زیر است:

کرونا و امر اجتماعی

بازاندیشی تراژدی کرونا در ایران: ضرورت بازگشت به رویکرد توانمندسازی اجتماعی / نیما شجاعی

بحران‌های اجتماعی و بازسازی اعتماد در سطوح کلان / پوریا عبدی

جدال در نیمروز: کرونا، طرح تحول سلامت و نتایج نئولیبرالیسم / مزدک دانشور

نگاهی به سویه‌های مثبت بحران همه‌گیری کرونا / شیرین احمدنیا

دگرگونی‌های مناسبات اجتماعی و کرونا / حسن پورنیک

خانواده ایرانی و رجعت فرم‌گسترده آن در دوران کرونا / بهمن باینگانی

کرونا و فضیلت سکوت / میثم امیری بشلی

کرونا و مسئله دورکاری؛ دگرگونی فضایی زمانی و تأثیر آن بر پریکاریای شهری / عبدالحسین کلانتری، بهروز رضایی

کرونا؛ پدیده‌ای غیر دموکراتیک در جامعه ایران / مینا اینانلو

کرونا؛ خونی تازه در رگ «دولت ملت» / سعید صادقی جقه

مسئله کرونا و زندگی روزمره ما / مهدی مال میر

کووید ۱۹ و طرح فرزندآوری در خانواده / حمیده دباغی

نقد ایدئولوژی مواجهه طبیعی انگار با کشتگان کرونا / بهاره ناجی

واقعیت اجتماعی کووید ۱۹ / داود عبداللهی، سیدمصطفی سیدرنجبر سقزچی

عادی شدن کرونا / سعید معیدفر

کرونا و سیاست‌گذاری

اهمیت سیاست‌گذاری اجتماعی در بازسازی نظم پساکروناپی / خیام عزیزی مهر

ایران پساکروناپی / محمدرضا تاجیک

بحران کرونا در ایران و راه مقابله با آن / هرمز ابراهیم‌نژاد

تصمیم‌سازی در بحران: مورد واکسیناسیون کرونا / حسین بوذرجمهری

چالش‌های قانونی و حقوقی مقابله با ویروس کرونا / نرگس کیومرث

تأثیر متقابل تجربه جهانی پاسخ به HIV و کووید ۱۹ / فرداد درودی

کرونا و اقتصاد ایران / علی سرزعی

اقدامات اجتماعی احتیاطی و ترمیمی در مواجهه با همه‌گیری / یاسر باقری

کرونا ویروس در ایران (نگاهی به تجربه سپری شده) / عبدالعزیز مولودی

بحران کرونا و بحران‌های حکمرانی در ایران / مجتبی قلی‌پور

مسئله‌مند کردن کرونا و جریان غالب علم انسانی در ایران / آرش حیدری

نگاهی به یافته‌های پیشین در تحلیل تماتیک کووید ۱۹ در ایران / توحید علیزاده، مجتبی میرزائی

وضعیت کرونا در کشورهای مسلمان عضو سازمان همکاری اسلامی / علی حاتمی، حسن پورنیک

سویه‌های روانشناختی کرونا

آیندهٔ مقابله با کرونا و جبران جراحات‌های تحمیلی گذشته و حال / محمدرضا جلالی

نوستالژی در دوران کرونا / جمشید شاه محمدی

مواجهه با امر غیرممکن / حسین اسکندری

مواجههٔ اگزستانسیالیستی با کرونا / فاطمه ایزدجو

نظام آموزشی در دوره کرونا

بحران کرونا و آموزش‌های عالی: شایستگی‌های ضروری در دوران پساکرونا / ابراهیم صالحی عمران، فرناز عین‌خواه

کرونا و آزمونی برای نهاد آموزش / لعیا خاکی

فرهنگ، هنر و رسانه در دورهٔ کرونا

درس‌آموزی سیاست‌گذارانه برای فرهنگ از همه‌گیری ویروس کرونا / ابراهیم غلامپور آهنگر

زندگی زیر سایهٔ کرونا: کودکان و الزامات شهروندی دیجیتال / معصومه تقی‌زادگان

